



بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه (۸): حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و ارائه احکام پیشنهادی



کد موضوعی: ۲۷۰
شماره مسلسل: ۱۹۰۷۱

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه (۸): حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و ارائه احکام پیشنهادی

نام دفتر: مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه آموزش و پرورش و فنی و حرفه‌ای)
تهیه و تدوین کنندگان: مهدی مهدی، محبوبه محمدعلی
مدیر مطالعه: محمدصادق عبداللہی
ناظر علمی: موسی بیات
ویراستار ادبی: شیوا امین اسکندری

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه برنامه هفتم توسعه
۲. آموزش فنی و حرفه‌ای
۳. آموزش مهارتی
۴. هنرستان‌ها



تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۴/۷

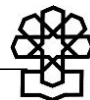
به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۱	خلاصه مدیریتی.....
۲	بررسی احکام لایحه برنامه هفتم توسعه.....
۶	پیشنهادهای الحاقی.....
۹	منابع و مآخذ.....

فهرست جداول

۳	جدول ۱. بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه در حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای.....
۷	جدول ۲. پیشنهادهای الحاقی به لایحه برنامه هفتم توسعه در بخش آموزش فنی و حرفه‌ای.....



بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه (۸): حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و ارائه احکام پیشنهادی

چکیده

بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نشان می‌دهد که این لایحه دارای نقاط قوتی مانند حمایت از آموزش یک مهارت به همه دانش‌آموزان، توسعه کمی و کیفی ظرفیت‌های دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، حمایت از راه‌اندازی هنرستان‌های جوار کارخانه، توجه به تهیه برنامه ملی برای توسعه مهارت‌های اقتصاد رقومی و تقویت دروس عملی و مهارتی در برنامه‌های آموزشی دانشگاه‌هاست. در مقابل، به عنوان نقاط ضعف لایحه می‌توان مواردی مانند عدم نگاه جامع و هماهنگ به نظام آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی، بی‌توجهی به نقش راهبری شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، کم‌توجهی به چالش‌های موجود شامل کمبود نیروی انسانی (هنرآموز، استادکار و مربی)، کمبود و فرسودگی تجهیزات کارگاهی و چالش نیروی کار ماهر و تکنسین در حوزه‌های مختلف، ضعف ضمانت اجرایی و نداشتن سازوکار عملیاتی مشخص، عدم تعیین زمانبندی و میزان پیشرفت در سال‌های مختلف برنامه و کم‌دقتی در هدف‌گذاری شاخص‌ها را برشمرد.

خلاصه مدیریتی

بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۶-۱۴۰۲) نشان می‌دهد که در این لایحه فصل مستقلی به آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی اختصاص نیافته است. هرچند اغلب احکام مرتبط با آموزش فنی و حرفه‌ای در دو فصل ۱۹ (ارتقای نظام آموزشی) و فصل ۲۰ (ارتقای نظام علمی، فناوری و پژوهشی) جای دارد اما در بخش‌های دیگر لایحه نیز احکام مرتبط با این حوزه یافت می‌شود. این لایحه در حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای دارای نقاط قوت و ضعفی است که از جمله نقاط قوت آن می‌توان به مواردی از قبیل توجه به حمایت از آموزش یک مهارت به همه دانش‌آموزان، توسعه کمی و کیفی ظرفیت‌های دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، در نظر گرفتن بسته‌های حمایت دولتی برای راه‌اندازی هنرستان‌های جوار کارخانه، تهیه برنامه ملی جهت توسعه مهارت‌های اقتصاد رقومی و تقویت دروس عملی و مهارتی در آموزش‌های دانشگاه‌های ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اشاره کرد.

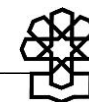
همچنین، لایحه در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای دارای نقاط ضعفی است که برخی از آنها عبارتند از: عدم نگاه جامع و هماهنگ به نظام آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی، بی‌توجهی به نقش راهبری شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، عدم کفایت راهکارهای اندیشیده شده در احکام برای پاسخ به چالش‌های موجود شامل کمبود نیروی انسانی (هنرآموز، استادکار و مربی)، کمبود و فرسودگی تجهیزات کارگاهی و چالش نیروی کار ماهر و تکنسین در حوزه‌های راهبردی (کشاورزی و آب و برق)، ضعف ضمانت اجرایی و نداشتن سازوکار عملیاتی مشخص، عدم تعیین زمانبندی و میزان پیشرفت در سال‌های مختلف برنامه و کم‌دقتی در هدف‌گذاری شاخص‌ها. به‌منظور رفع نقاط ضعف شناسایی شده، راهکارهای زیر پیشنهاد می‌شوند:

۱. توجه و هماهنگی با قواعد، چارچوب‌ها و استانداردهای مصوب شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در تنظیم برنامه‌ها و اقدام‌ها در مورد دستگاه‌های مختلف این حوزه؛

۲. تربیت و تأمین نیروی انسانی مورد نیاز هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش (هنرآموز، استادکار، مربی) از طریق اختصاص تمامی ظرفیت دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی به تربیت دبیر فنی اختصاص و استفاده از ظرفیت آموزشکده‌های فنی حرفه‌ای در هریک از استان‌ها به‌منظور تأمین نیروی انسانی مورد نیاز مبتنی بر بند «۱۱» ماده (۱۰) قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش (تأمین نیروی انسانی آموزشی و پرورشی وزارت از طریق ایجاد دانشسراها و مراکز تربیت معلم و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای)؛
۳. استفاده از مجموعه‌ای از برنامه‌ها جهت تأمین و بروزرسانی تجهیزات کارگاهی شامل موارد زیر:
 - ایجاد بانک اطلاعات و سکوی (پلتفرم) مشترک تجهیزات و امکانات آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با همکاری دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی-کاربردی، وزارت آموزش و پرورش و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای برای به اشتراک‌گذاری فضاهای کارگاهی و تجهیزات در اوقات بلااستفاده؛
 - ارائه نمونه‌هایی از فناوری‌ها، محصولات و قطعات وارداتی براساس اعلام نیاز مجریان حاکمیتی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و با تشخیص شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی؛
۴. تحرک‌بخشی به اجرای چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی از طریق تکلیف دستگاه‌های مجری حاکمیتی ارائه‌دهنده آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی موضوع بند «۲» ماده (۵) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی به انجام اقدام‌های ذیل:
 - به‌روزرسانی دوره‌های آموزش اولیه و مستمر زیرمجموعه خود در هریک از سال‌های برنامه، حداقل به میزان بیست درصد (۲۰٪) مبتنی بر شایستگی‌ها (عمومی، فنی و غیرفنی) و صلاحیت‌های شغلی و حرفه‌ای مورد نیاز بازار کار؛
 - تدارک و استقرار مراکز ملی و استانی سنجش موضوع ماده (۹) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی زیر نظر و در چارچوب مصوبات شورای عالی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی در طول سال اول برنامه؛
 - طراحی و استقرار «نظام جامع اطلاعات بازار کار» ازسوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

بررسی احکام لایحه برنامه هفتم توسعه

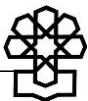
بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۶-۱۴۰۲) نشان می‌دهد که در این لایحه فصل مستقلی به آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی اختصاص ندارد. هرچند اغلب احکام مرتبط با آموزش فنی و حرفه‌ای در دو فصل ۱۹ (ارتقای نظام آموزشی) و فصل ۲۰ (ارتقای نظام علمی، فناوری و پژوهشی) جای دارد اما در بخش‌های دیگر لایحه نیز احکام مرتبط با این حوزه یافت می‌شود. در ادامه، ابتدا تمامی احکام مرتبط با حوزه آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی از فصل‌های مختلف لایحه احصا و بررسی و تحلیل شده‌اند. سپس بر مبنای این تحلیل‌ها، اظهارنظر کارشناسی مبنی بر تأیید، رد یا تأیید مشروط حکم مورد نظر و پیشنهادهای اصلاحی ارائه شده است (جدول ۱).



جدول ۱. بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه در حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای

شماره ماده	متن لایحه	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	اظهار نظر مختصر کارشناسی	پیشنهاد اصلاحی
بند «ت» ماده (۶۶)	بند ت- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری تعاون، کار و رفاه اجتماعی، آموزش و پرورش و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به منظور تأمین نیروی انسانی ماهر و متخصص لازم برای توسعه اقتصاد رقومی در کشور، برنامه ملی رشد مهارت‌های رقومی کشور شامل ایجاد رشته‌های تحصیلی و دوره‌های جدید و بازنگری در سرفصل رشته‌های تحصیلی و دوره‌های مهارتی موجود در کلیه مقاطع را ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ برنامه، تدوین و به تصویب هیئت وزیران برسانند.			*	با توجه به بین‌دستگاهی و بین‌رشته‌ای بودن موضوع مهارت‌های رقومی و وجود شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی که دستگاه‌های اصلی یادشده در این حکم نیز در آن شورا عضویت دارند، پیشنهاد می‌شود تصویب برنامه مورد نظر به این شورای عالی سپرده شود.	پیشنهاد می‌شود به جای عبارت «هیئت وزیران»، عبارت «شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی» جایگزین شود.
ماده (۷۴) (جدول ۱۶)	تعداد هنرجویان هنرستان‌های هنری: هدف کمی در پایان برنامه ۹۳۰۰ نفر	*			وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۴۰۰ دارای ۵۷ هنرستان وابسته بوده است که تعداد ۶۴۳۴ هنرجوی هنر در آنها مشغول به تحصیل بوده‌اند. [۳] با توجه به ضرورت‌های موجود جهت گسترش هنرستان‌های وابسته، با هدف تعیین شده موافقت می‌شود.	
ماده (۷۹) (جدول ۱۷)	ارتقای توانمندی‌ها و مهارت‌های شغلی زنان- هدف کمی در پایان برنامه: ۱۰ هزار نفر			*	تعداد زنان شرکت‌کننده در دوره‌های مهارتی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در سال ۱۴۰۰، بیش از ۱۹۶ هزار نفر بوده است. همچنین دوره‌های این سازمان برای زنان خانه‌دار و زنان سرپرست خانوار به ترتیب بیش از ۱۳ هزار و ۱۱ هزار نفر-دوره بوده است. [۲] بنابراین، هدف‌گذاری برنامه کمتر از میزان واقعی فعلی بوده و قبلاً محقق شده است. همچنین واحد متعارف برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای غیررسمی، نفر-دوره یا نفر ساعت است.	ارتقای توانمندی‌ها و مهارت‌های شغلی زنان در پایان برنامه، ۳۰ درصد بیشتر از سال پایه
ماده (۸۷) (جدول ۲۰)	پوشش آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی در دوره متوسطه دوم- هدف کمی در پایان برنامه: ۴۵ درصد	*			هدف‌گذاری برنامه ششم برای این شاخص ۵۰ درصد بود که به دلیل کمبود هنرآموز در حدود ۴۰ هزار نفر، کمبود فضاهای کارگاهی و کمبود تجهیزات عملیاتی نشد و مقدار این شاخص در حال حاضر ۳۷ درصد است. [۱] با توجه به زیرساخت‌های موجود و همچنین ملاحظه این شاخص در کشورهای دیگر، تعیین سهم ۴۵ درصدی به نظر منطقی‌تر و امکان‌پذیرتر است.	

شماره ماده	متن لایحه	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	اظهار نظر مختصر کارشناسی	پیشنهاد اصلاحی
	آموزش یک مهارت فرهنگی- هنری، ورزشی و مهارتی به دانش‌آموزان در پایان هر دوره تحصیلی- هدف کمی در پایان برنامه: ۱۰۰ درصد			*	۱. براساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، آموزش یک مهارت به کلیه دانش‌آموزان وظیفه این دستگاه است که می‌تواند با استفاده از ظرفیت‌های درس کار و فناوری و یا کارآفرینی و تولید و یا سایر ظرفیت‌های قانونی موجود آن را محقق سازد مشروط بر فراهم ساختن زیرساخت‌های موجود و نظارت دقیق بر اجرای آن. ۲. این بند از نظر جمله‌بندی دارای ایراد است و عبارت «مهارتی» دوم در آن بی‌معناست (آموزش یک مهارت ... مهارتی). به جای آن می‌توان مهارت فنی و حرفه‌ای را جایگزین کرد. ۳. از آنجاکه ماهیت آموزش هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش، مهارتی است، بهتر است آموزش یک مهارت به دوره ابتدایی، دوره اول متوسطه و دوره دوم متوسطه شاخه نظری اختصاص یابد. ۴. بدون پیش‌بینی زیرساخت‌های لازم و راهبرد مشخص برای تحقق می‌باشد به‌علاوه حذف این بند پیامدی به دنبال نخواهد داشت.	پیشنهاد می‌شود به جای واژه «مهارتی» دوم در متن، عبارت «فنی و حرفه‌ای» جایگزین شود.
بند «ث» ماده (۸۹)	اوزارت آموزش و پرورش مکلف است [رشته‌های آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی در دوره متوسطه دوم مبتنی بر آمایش و آینده‌پژوهی و توسعه زیرساخت‌های کمی و کیفی هنرستان‌ها براساس بسته‌های حمایتی مصوب دولت با مشارکت سازمان‌ها، نهادهای عمومی غیردولتی، شهرک‌های صنعتی، صاحبان صنایع و مشاغل اتحادیه‌های حرفه‌ای اصناف و بنگاه‌های اقتصادی برای راه‌اندازی هنرستان‌های جوار کارخانه، شهرک‌های صنعتی و پارک‌های علم و فناوری را بازطراحی و توسعه دهد.			*	عبارت رشته‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی ایراد دارد و باید به عبارت «آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و کاردانش» اصلاح شود. به یاری طلبیدن بخش‌های خصوصی، عمومی، عمومی غیردولتی، اصناف و بنگاه‌های اقتصادی برای مشارکت در ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و ایجاد هنرستان‌های جوار و یا همکاری در کارآموزی و کارورزی مطلوب نظام آموزش فنی و حرفه‌ای است اما نیازمند برنامه‌ریزی گسترده و مبتنی بر پژوهش و گفت‌وگو است لذا بهتر است اولاً تبصره‌ای به این حکم اضافه شود مبنی بر تدوین آیین‌نامه اجرایی که توسط شورای عالی آموزش و تربیت فنی حرفه‌ای و مهارتی با همکاری وزارت آموزش و پرورش تهیه شود و ثانیاً بسته‌های حمایتی و مشوق‌ها اعم از مالیاتی و یا بیمه‌ای به‌طور دقیق معرفی شود. پیشنهاد می‌شود از ظرفیت اساسنامه هنرستان‌های وابسته با دستگاه‌های دولتی استفاده شود و به‌نحوی اصلاح شود که بخش غیردولتی را نیز دربرگیرد.	۱. پیشنهاد می‌شود عبارت «آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی» به شکل «آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش» اصلاح شود. ۲. پیشنهاد می‌شود عبارت «هنرستان‌های وابسته به دانشگاه‌های فنی و صنعتی» پس از عبارت «هنرستان‌های جوار» افزوده شود. ۳. پیشنهاد می‌شود تبصره زیر به انتهای بند اضافه شود: «تبصره: آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف مدت شش ماه با پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش به تصویب شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی خواهد رسید.»
بند «ت» ماده (۹۲)	سازمان امور مالیاتی کشور موظف است هزینه کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی در احداث، توسعه، تکمیل و تجهیز فضاهای آموزشی و پرورشی، خوابگاه‌های شبانه‌روزی، کتابخانه‌ها، سالن‌های ورزشی وابسته به وزارت			*	با توجه به محدودیت‌های بودجه، سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در احداث و تجهیز فضاهای آموزشی به یک ضرورت تبدیل شده است. همچنین، این امر می‌تواند از طریق مشارکت مردم و بخش خصوصی به متناسب‌سازی آموزش‌ها با نیازهای واقعی جامعه و بازار کار کمک کند.	پیشنهاد می‌شود عبارت «کارگاه‌های ...» پس از عبارت «سالن‌های ورزشی» افزوده شود.

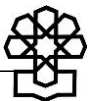


شماره ماده	متن لایحه	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	اظهار نظر مختصر کارشناسی	پیشنهاد اصلاحی
	آموزش و پرورش و مراکز آموزش مهارتی که در چارچوب مصوبات شورای برنامه ریزی و توسعه استان انجام می شود حسب مورد با تأیید سازمان توسعه، نوسازی و تجهیز مدارس کشور یا سازمان های ذی ربط به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی محسوب نماید.					پیشنهاد می شود عبارت «مراکز آموزش مهارتی» به صورت «مراکز آموزش فنی و حرفه ای و مهارتی» اصلاح شود.
ماده (۹۳) جدول (۲۱)	سهم آموزش های مهارتی و حرفه ای در کلیه زیر نظام های آموزش عالی و کلیه مقاطع براساس نیازهای جامعه- هدف کمی در پایان برنامه: ۵۰ درصد		*		با وجود تعیین سهم ۳۰ درصدی در برنامه ششم توسعه، [۵] این هدف محقق نشد و در حال حاضر این شاخص در حدود ۱۶ درصد است. [۱] آموزش عالی دارای زیرنظام هایی از قبیل دانشگاه های ذیل وزارت عتف، دانشگاه های علوم پزشکی، دانشگاه پیام نور، دانشگاه علمی-کاربردی و دانشگاه فنی و حرفه ای است که مأموریت های متفاوتی دارند و تعیین سهم مهارتی ۵۰ درصد به طور یکسان برای آنها منطقی به نظر نمی رسد. از طرف دیگر، مقاطع کاردانی و کارشناسی نسبت به مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری ماهیت مهارتی بیشتری دارند و حکم واحدی نمی توان برای آنها صادر کرد.	
ماده (۹۵)	تبصره «۲»- وزارتخانه های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در رشته های غیربالینی، موظفند در هریک از مقاطع تحصیلی در رشته های ممکن در کنار دروس نظری، دروس عملی و مهارتی را نیز پیش بینی و ارائه نمایند به گونه ای که پس از فراغت از تحصیل در رشته مذکور، دانش آموخته دانشگاهی حداقل در یک حوزه تخصصی دارای مهارت های کاربردی مورد نیاز کشور باشد. دستگاه های اجرایی موظفند مشارکت لازم را برای اجرای دروس عملی در دستگاه اجرایی خود به عمل آورند. آیین نامه اجرایی این بند ظرف مدت یک سال پس از ابلاغ برنامه با پیشنهاد وزارتخانه های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیئت وزیران می رسد.			*	افزایش واحدهای مهارتی و عملی از قبیل کارآموزی و کارورزی در محیط های کاری و صنعتی می تواند ورود فارغ التحصیلان دانشگاهی به بازار کار را تسهیل و تسریع کند. دستیابی به یک مهارت کاربردی در یک حوزه تخصصی باید به طور دقیق معنا شود. مهارت ها از پودمان های ۳۰ تا ۶۰۰ ساعت را شامل می شود. به علاوه مشخص نیست آیا مهارت مرتبط با رشته تحصیلی مدنظر است یا غیر آن را نیز شامل می شود. مشارکت دستگاه های اجرایی و نحوه آن نیز مبهم است. همچنین حکم کلی نسبت به همه دانشجویان نیز وظیفه سنگینی را برعهده وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می گذارد. لذا بهتر است وزارت عتف به احیای آموزش های عملی متناسب با رشته های دانشگاهی و کسب صلاحیت های مورد نیاز در هر رشته موظف شود.	پیشنهاد می شود پس از عبارت «دروس عملی و مهارتی»، عبارت «متناسب با رشته تحصیلی» افزوده شود.

پیشنهادهای الحاقی

بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه در حوزه آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی، برخی از نقاط ضعف و قوت را در این زمینه آشکار می‌کند. از نقاط قوت لایحه می‌توان به مواردی از قبیل توجه به حمایت از آموزش یک مهارت به همه دانش‌آموزان، توسعه کمی و کیفی ظرفیت‌های دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، در نظر گرفتن بسته‌های حمایت دولتی برای راه‌اندازی هنرستان‌های جوار کارخانه، تهیه برنامه ملی برای توسعه مهارت‌های اقتصاد رقومی و تقویت دروس عملی و مهارتی در آموزش‌های دانشگاه‌های ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اشاره کرد. به‌عنوان نقاط ضعف لایحه در حوزه فنی و حرفه‌ای می‌توان موارد زیر را نام برد:

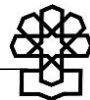
- نداشتن نگاه جامع و منسجم به حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای؛
 - عدم تناسب و کفایت لازم برای پاسخ به مسائل و چالش‌های موجود؛
 - ضعف ضمانت اجرایی و نداشتن سازوکارهای عملیاتی مشخص؛
 - عدم تعیین زمانبندی و میزان پیشرفت اقدامات برای سال‌های مختلف برنامه؛
 - ناهمخوانی هدف‌گذاری شاخص‌ها با واقعیت‌های موجود.
- با توجه به نقاط ضعف شناسایی شده، تعدادی احکام الحاقی برای پوشش مسائل حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به شرح جدول پیشنهاد می‌شود.



جدول ۲. پیشنهاد‌های الحاقی به لایحه برنامه هفتم توسعه در بخش آموزش فنی و حرفه‌ای

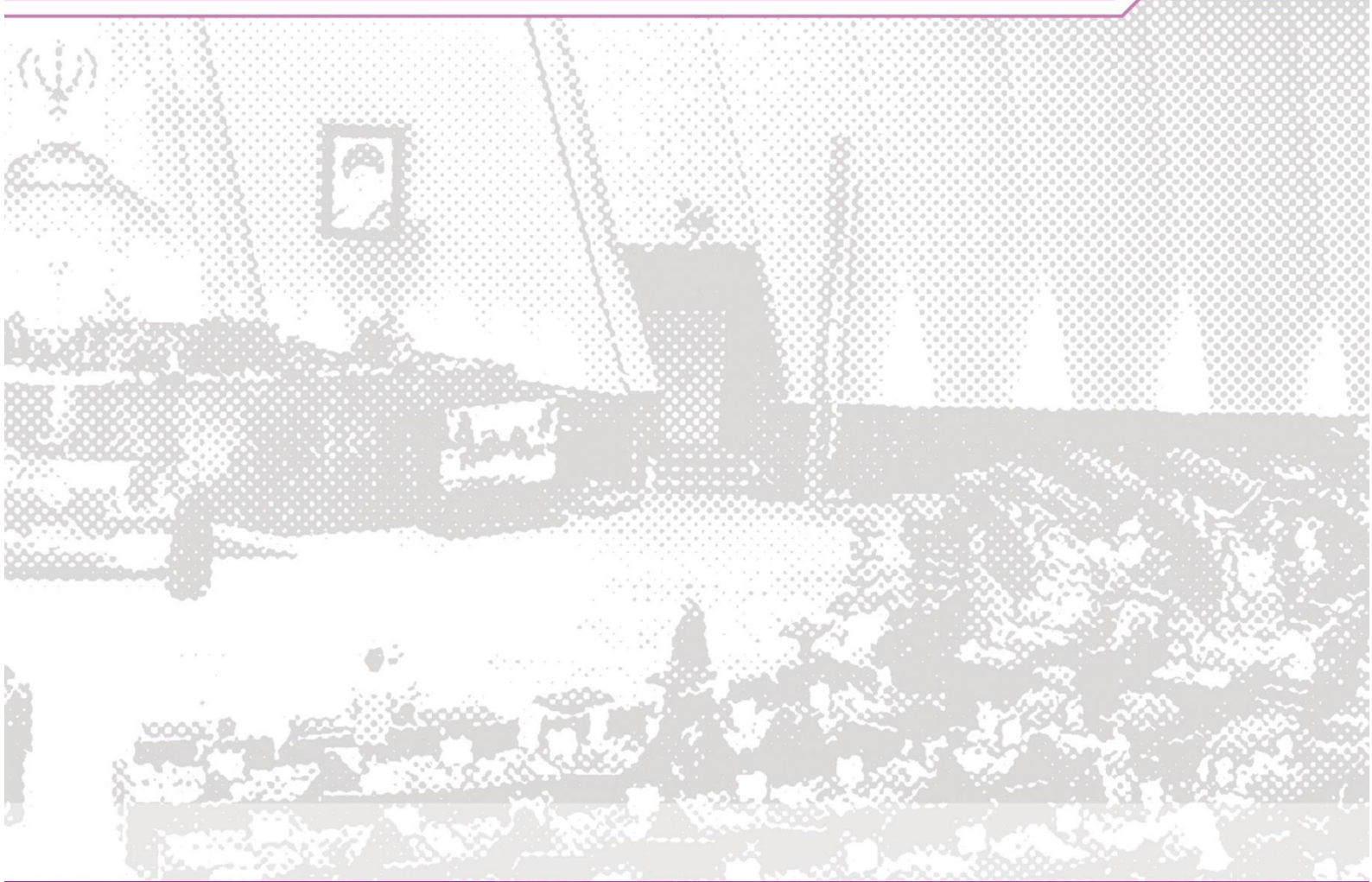
محل الحاق	متن پیشنهادی	اظهار نظر کارشناسی	کمیسیون مربوطه جهت ثبت پیشنهاد
به‌عنوان بند «پ» ماده (۸۸)	وزارت آموزش و پرورش مکلف است به‌منظور تربیت و تأمین نیروی انسانی مورد نیاز هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش (هنرآموز، استادکار، مربی)، تمامی ظرفیت دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی را به تربیت دبیر فنی اختصاص داده و از ظرفیت آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای در هریک از استان‌ها به‌منظور تأمین نیروی انسانی مورد نیاز خود مبتنی بر بند «۱۱» ماده (۱۰) قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش (تأمین نیروی انسانی آموزشی و پرورشی وزارت از طریق ایجاد دانشسراها و مراکز تربیت معلم و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای) [۴] اقدام نماید.	مأموریت اصلی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تربیت دبیر فنی بوده و باید از اختصاص ظرفیت به دوره‌های تحصیلی فنی و مهندسی احتراز نماید. در گذشته، بخشی از هنرآموزان و استادکاران مورد نیاز از طریق آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای تأمین می‌شدند. زمینه این موضوع در بند «۱۱» ماده (۱۰) قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش (تأمین نیروی انسانی آموزشی و پرورشی وزارت از طریق ایجاد دانشسراها و مراکز تربیت معلم و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای) نیز وجود دارد. در حال حاضر، این بستر از نظر استاد و مربی، برنامه‌های درسی و زیرساخت‌های آموزشی فراهم بوده و به سرمایه‌گذاری جدید چندانی از طرف دولت نیاز ندارد.	آموزش، تحقیقات و فناوری
پس از ماده (۹۲)	ماده (۹۳) - دولت مکلف است به‌منظور تأمین، تهیه و روزآمدسازی فضاها و تجهیزات کارگاهی مورد نیاز حوزه آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی اقدامات زیر را انجام دهد: الف) دستگاه‌های مجری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مشمول بند «۲» ماده (۵) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی که از اعتبارات دولتی استفاده می‌کنند، موظفند آن بخش از مایحتاج خود را که امکان تأمین آنها از محل تولیدات مراکز آموزشی زیرمجموعه خود (شامل: هنرستان‌های فنی - حرفه‌ای و کاردانش، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و دانشکده‌های فنی و حرفه‌ای و مراکز علمی-کاربردی) وجود دارد، صرفاً از این طریق سفارش و تأمین نمایند. منابع حاصل به خزانه واریز و معادل آن از طریق بودجه سنواتی به‌عنوان درآمد اختصاصی به همان مرکز اختصاص خواهد یافت. دبیرخانه شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی موظف است آیین‌نامه اجرایی این بند را حداکثر تا سه ماه پس از ابلاغ برنامه با مشارکت دستگاه‌های فوق‌الذکر تهیه کرده و به تصویب شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی برساند. ب) وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است نمونه‌هایی از هرگونه فناوری، محصولات و قطعاتی که وارد کشور می‌شود را براساس اعلام نیاز مجریان حاکمیتی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای (بند «۲» ماده (۵) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی) و با تشخیص شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در اختیار آنها قرار دهد. گزارش عملکرد سالیانه این اقدام‌ها می‌بایست به کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس شورای اسلامی ارائه شود.	یکی دیگر از مسائل کلان آموزش‌های مهارتی، کمبود تجهیزات و فضاهای کارگاهی از یک‌طرف و فرسودگی امکانات موجود و به‌روز نبودن آنها از طرف دیگر است که دستگاه‌های اجرایی مختلف در این حوزه از جمله آموزش و پرورش، دانشگاه فنی و حرفه‌ای و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با آن مواجه‌اند. اختصاص بخشی از اموال تملیکی، ارائه نمونه‌ای از کالاها و محصولات وارداتی به هنرستان‌ها و مراکز فنی و حرفه‌ای و به اشتراک‌گذاری تجهیزات موجود در دستگاه‌های مختلف از جمله راهکارهای موجود هستند.	آموزش، تحقیقات و فناوری

محل الحاق	متن پیشنهادی	اظهار نظر کارشناسی	کمیسیون مربوطه جهت ثبت پیشنهاد
	پ) در راستای استفاده بهینه از نیروی انسانی و امکانات بخش‌های مختلف در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، دستگاه‌های مجری این آموزش‌ها شامل وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش و فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی-کاربردی و دانشگاه فنی و حرفه‌ای موظفند اطلاعات مربوط به نیروهای انسانی و امکانات خود را در اختیار دبیرخانه شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی قرار دهند تا با ایجاد بانک اطلاعات نیروی انسانی و سکوی (پلتفرم) مشترک تجهیزات و امکانات، امکان استفاده مشترک از آنها توسط دستگاه‌های مزبور فراهم شود.		
پس از ماده (۹۲)	ماده (۹۴)- به منظور اجرای چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی، دستگاه‌های مجری حاکمیتی ارائه‌دهنده آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی موضوع بند «۲» ماده (۵) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی [۶] مکلفند: الف) در هریک از سال‌های برنامه، دوره‌های آموزش اولیه و مستمر زیرمجموعه خود را حداقل به میزان بیست درصد (۲۰٪) مبتنی بر شایستگی‌ها (عمومی، فنی و غیرفنی) و صلاحیت‌های شغلی و حرفه‌ای مورد نیاز بازار کار اصلاح و به‌روز کنند به‌طوری‌که تا پایان برنامه، میزان بازنگری دوره‌ها به صد درصد برسد. ب) به منظور سنجش و تشخیص شایستگی‌ها و صلاحیت‌هایی حرفه‌ای و شغلی، در طول سال اول برنامه نسبت به استقرار مراکز ملی و استانی سنجش موضوع ماده (۹) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی زیر نظر و در چارچوب مصوبات شورای عالی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی اقدام کنند. این شورا موظف است سالیانه گزارش عملکرد اجرای چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی را به کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس شورای اسلامی ارائه دهد. تبصره- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موظف است امکان بهره‌برداری از اطلاعات مربوط به وضعیت نیروی کار موجود در بخش‌های مختلف اقتصادی (صنعت، خدمات، کشاورزی و هنر) و نیازهای آتی بازار کار را از طریق طراحی و استقرار «نظام جامع اطلاعات بازار کار» فراهم کند.	در حال حاضر، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ارتباط پایینی با نیازهای مهارتی بازار کار دارند. یکی از راهکارهای اساسی که می‌تواند پیوند میان عرضه و تقاضای آموزش‌های مهارتی را برقرار کند، استقرار نظام صلاحیت حرفه‌ای در کشور است. نظام صلاحیت حرفه‌ای بستری را فراهم می‌سازد که از طریق آن، شایستگی‌ها و صلاحیت‌های شغلی و حرفه‌ای مورد نیاز بازار کار شناسایی شده و دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای اولیه و مستمر بر مبنای آن تنظیم و ارائه شوند. «چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی» که در تاریخ ۱۴۰۱/۱۱/۹ به تصویب هیئت وزیران رسیده است، زمینه مناسبی را بدین منظور فراهم کرده است. راهکار مکمل دیگر، راه‌اندازی مراکز ملی و استانی سنجش، موضوع ماده (۹) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی است که وظیفه سنجش شایستگی‌ها و صدور صلاحیت‌هایی حرفه‌ای و شغلی را برعهده خواهند داشت.	آموزش، تحقیقات و فناوری



منابع و مآخذ

۱. بررسی کیفیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۸۵۶۹، ۱۴۰۱.
۲. سالنامه آماری سازمان آموزش فن و حرفه‌ای کشور، ۱۴۰۰.
۳. سالنامه مهارت ایران ۱۴۰۰، دبیرخانه شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، ۱۴۰۱.
۴. قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۶۶.
۵. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰-۱۳۹۶)، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۶.
۶. قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۶.
۷. لایحه برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۶-۱۴۰۲)، سازمان برنامه و بودجه کشور، ۱۴۰۲.



مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، رویروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir